

Expunere de motive

Propuneri de modificare și completare a Codului de procedură penală

(iunie 2020)

În condiții de pandemie, contactul direct dintre oameni este supus unor restrângeri serioase, iar Codul de procedură penală nu oferă soluții adecvate pentru rezolvarea cauzelor într-un termen rezonabil. Digitalizarea a rămas până în prezent o temă de dezbateră, neexistând, însă, un proiect suficient de amplu și consistent pentru adoptarea unor soluții legislative efective și de impact care să corespundă principiilor care guvernează procesul penal și să nu împietzeze asupra exercițiului drepturilor fundamentale ale omului.

Pe de altă parte, numeroase texte de lege și soluții legislative cuprinse în Codul de procedură penală au fost declarate neconstituționale de la data intrării în vigoare a actului normativ (01.02.2014), fiind remediate doar câteva dintre dispozițiile legale asupra cărora Curtea Constituțională a intervenit în cadrul contenciosului constituțional.

Actualele circumstanțe sanitare au readus în prim plan insuficiența digitalizării sistemului judiciar și problema cadrului legislativ inadecvat derulării procedurilor în fața organelor judiciare prin utilizarea răspândită a mijloacelor de comunicare la distanță. De altfel, aceste aspecte constituiau un deziderat încă de mult timp. Este deja notoriu faptul că există foarte multe state care folosesc evoluția tehnologică a societății inclusiv în domeniul justiției (de exemplu Estonia, Suedia, Germania).

Actualul cadru normativ procesual trebuie regândit pentru a crea premisele administrării dosarului în format electronic, ale întocmirii actelor de procedură și a documentelor în general în format electronic, respectiv ale transmiterii documentelor, indiferent de formă, prin mijloace electronice. Din acest motiv se propune introducerea unui text general, cu aplicabilitate largă, care să definească anumite noțiuni și să acopere nevoia de a modifica toate textele din Cod care se referă la forma scrisă a unui act de procedură sau la transmiterea unor acte în formă scrisă (art. 13¹).

Totodată, propunerile identifică situațiile care, datorită împrejurărilor concrete, impun desfășurarea procedurilor prin videoconferință sau audierea prin videoconferință, făcându-se distincție între cazurile în care este necesar acordul unor participanți procesuali și cazurile

excepționale în care acest acord nu este necesar (modificările și completările aduse art. 106, art. 226, 364 etc.).

Propunerile urmăresc, așadar, să creeze posibilitatea legală de constituire a dosarului în format electronic, fără a se reduce garanțiile procesuale pentru respectarea dreptului la un proces echitabil. Digitalizarea va permite un mai bun acces al justițiabililor la procedurile judiciare și, implicit, o informare mai accesibilă.

În plus, digitalizarea procesului penal trebuie să atragă o serie de obligații pentru participanții la proceduri – de exemplu obligația de a comunica coordonate pentru transmiterea actelor în format electronic. În completare, se impun și ajustări ale abaterilor judiciare pentru a corespunde noilor premise legale.

Aceste aspecte impun o atenție deosebită asupra terminologiei utilizate în tot cuprinsul Codului de procedură penală, fiind esențial un cadru terminologic unitar – de exemplu, este necesară renunțarea la anumite noțiuni, cum ar fi „*semnătură electronică extinsă bazată pe un certificat calificat...*” care trebuie să rămână de domeniul legii speciale.

La aceste aspecte se adaugă necesitatea redării la nivel normativ a procedurilor care permit continuarea actului de justiție în împrejurări excepționale, atunci când activitatea unor organe judiciare nu poate fi realizată în condiții de siguranță sau fără a pune în pericol sănătatea publică – din acest motiv se propune introducerea art. 75¹ *Strămutarea pentru motive de sănătate sau siguranță publică*, respectiv modificarea art. 326 *Trimiterea cauzei la un alt parchet*.

Pe lângă modificările și completările necesare pentru crearea cadrului normativ adecvat utilizării digitalizării în procesul penal și pentru adaptarea Codului la jurisprudența Curții Constituționale, propunerile identifică și vin cu soluții clare, punctuale pe anumite texte de lege care fie trebuie reconfigurate datorită problemelor de coerență legislativă [de exemplu art. 582 alin. (2)], fie crează situații de practică neunitară, fie nu asigură o protecție adecvată valorilor apărute de normele penale substanțiale sau drepturilor omului în general [de exemplu, în materia măsurilor preventive sau a nulităților absolute – art. 281 alin. (2)].

În cadrul tabelului cu propunerile formulate au fost inserate considerentele și explicațiile necesare pentru a face facilă înțelegerea completărilor și modificărilor propuse.

În concluzie, propunerile de modificare și completare a Codului de procedură penală vizează trei linii directoare: edificarea pârghiilor procesuale pentru digitalizarea sistemului judiciar, adaptarea Codului de procedură penală la jurisprudența Curții Constituționale și a Curții E.D.O., respectiv remedierea unor necorelări sau soluții procedurale cuprinse în Cod.

Redactori:

Judecător drd. Mihai Ștefan Ghica,

Avocat dr. George Zlati,

Avocat dr. Lucian Criste,

Avocat drd. Mihai Suian,

Judecător Emilian Lupulescu